

17. YÜZYIL OSMANLISINDA
BİR AŞK ROMANI

ESMEHAN KAYA SULTAN
MELEK AHMET PAŞA

MINE SULTAN ÜNVER

SULTANIN RÜYASI

SULTANIN RÜYASI
Esmehan Kaya Sultan-Melek Ahmet Paşa
Mine Sultan Ünver

TİMAŞ YAYINLARI | 2838
Roman Dizisi | 137

YAYIN YÖNETMENİ
Emine Eroğlu

PROJE EDITÖRÜ
Seval Akbıyık

EDITÖR
Dilara Gerger

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

1. BASKI
Temmuz 2012, İstanbul

ISBN
978-605-08-0420-1

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24 Faks: (0212) 512 40 00
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI
© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Anlatacağım hikâye Sultan IV. Murat'ın güzeller güzeli kızı Esmehan Kaya Sultan ile Sadrazamlığa kadar yükselmiş bir Enderunlu olan Melek Ahmet Paşa'nın hikâyesi gibi görünse de aslında 17. yüzyıl Osmanlı ülkesinde nefes tüketmiş nicelerinin hikâyesidir...

Peki, bunca sahife edilen söz, rivayetten mi yoksa hakikatten mi ibarettir?

Eğer Evliya Çelebi rüyasında Peygamber Efendimizi gördüğü vakit, şefaât dileyeyeceğine “Seyahat ya Resullallah” deyip yollara düştüyse,

Tarih, coğrafya, lisan ve türlü alanlarda ilim sahibi Kâtip Çelebi nice seferlere katılıp garbın ilmiyle alâkadar olarak, bunları şarkın tecrübeleriyle mukayese edip nice kıymetli eserlerinin yanı sıra Cihannüma'yı kaleme aldıysa,

Hezarfen Ahmet Çelebi, senelerce süren hesabın nihayetinde, kuşların uçuşundan ilham alarak imal ettiği kanatlarla Galata Kulesi'nden kendini bırakıp İstanbul Boğazı'nı geçerek Üsküdar sırtlarına indiyse,

Lâgarî Hasan Çelebi, Sultan IV. Murat'ın sevgili kızı Esmehan Kaya Sultan'ın doğum gününde sırtına yüklendiği, kendi icadı, yedi

kollu fişengle uzaya gitme adına kendini göğe ateşleyip 440 arşın kadar yükselerek boğazın serin sularına sağ salim düşmeyi başardıysa,

Sultan I. Ahmet'in sevdası Mahpeyker Kösem Sultan, beş padişaha iktidar olmuş, hükmü geçer bir kadın Sultan iken oğlunun hasekisi Hatice Turhan Sultan'a yenik düşerek, sağır ve dilsiz celallara kurban olduysa,

Bu kudretli Hanım Sultan'ın vefatı ardından İstanbul ahalisinin fakir fukarası aylarca yas tutup hayır dualarıyla Kösem Sultan'ı yâd ettiyse,

Karapaşazade Hüseyin Efendi, Kösem Sultan'ın emriyle Safranbolu'dan kalkıp gelerek, Osmanlı'ya şehzade veremeyecek durumda olan İbrahim Sultan'a derman bulduğunda, cinci hoca lakabıyla hatırı sayılır bir servet edinip konaklı oluverdiyse,

Gönlü cihad ateşiyle yanan fakat yaşının gençliği nedeniyle henüz tüyü bitmeyen Genç Osman, padişaha rüşünü ispatlamak için kaşla göz arasında cebinden çıkardığı demir tarağı üst dudağına saplayıp kanlar içinde kalarak Bağdat seferine katılmaya hak kazandıktan sonra, kalenin burçlarında kolları ve başı budanıp şehit düştüğünde Kayıkçı Kul Mustafa'ya ilham olup "Genç Osman Destanı"na kahraman olunca, Bağdat fatihi Hünkâr IV. Murat "Keşke Bağdat gibi bir kaleyi fethetmeseydim de Genç Osmanım ölmeseydi" diyerek hayıflandıysa,

Asrın en ünlü ve başı en kalabalık fitık cerrahı Saliha Hatun, Osmanlı başkentinde tabiplik yaparken, kadın erkek gözetmeden tedavi ettiği hastalarından ücretinin yarısından fazlasını peşin, gerisini sözleşmeyle tahsil ettiyse,

Beliğ şair Nef'i, Sultan IV. Murat'ın tembihlerine rağmen Sadrazam'ı hicveden bir şiir söyleyip idama mahkûm olduğunda, yeteneği bahanesiyle affedilip beraatnâmesi yazılırken, zenci kâtip kâğıda mürekkep damlatınca "Mübarek teriniz damladı efendim..." diyerek dokuzuncu can hakkını da ucuza harcadıysa,

Türk müziğine ruh veren mühim bestecilerden Buhurizade Mustafa, meyveciliğe ve çiçeklere merakından sebep İtri mahlasını alıp,

İstanbul'a getirilen esirlerin memleketlerinin musikisine dair bilgi edinmek, içlerinden müziğe istidadı olanları da yetiştirmek maksadıyla himayesinde bulunduğu hünkâr IV. Mehmet'in izniyle esirciler kethüdalığı vazifesini ifa ederken Mustabey armudunu yetiştirdiyse,

Sultan Ahmet'in huzuruna çıkarıldığında yakışıklı endamı ve güzel ahlâkıyla Hünkâr'ın övgüsüne mazhar olup "Melek" unvanını adına ekleyen Ahmet Paşa'nın, IV. Murat'ın biricik kızı Esmehan Kaya Sultan'la aşkı ve izdivacı da rivayetten ırak hakikattir.

Lakin tabip Selim ile ganimetinden zevce edindiği Itır, can dostu Hüsamettin Çelebi ile Dimitri, Kara Pertev Paşa ve daha niceleri şu yeryüzünde fani olmakla birlikte gerçek bir hayat tüketmiş midir kim bilebilir?

Hâl böyleyse varın belleyelim kendilerinden...

Dinle Aşk'ın Hâllerinden

Âdemoğlundan evvel vardım... Yaradan'ın katında efsunlu bir sırdım. Belki de bu nedenle, sebebimle yaratılan mahlukat bir türlü gizemime vakıf olup hikmetimi çözemedi. Âlemler yaratılalı beri alevden daha sıcak sihrimin soluğunda devinip durdu, hâllerimde evrilip çevrildi.

Var olduğum günden beri söz en fazla bahsimde edildi, kudretime methiyeler dizildi. Kimi hükmümün haşmetinden ürktü, zalim bilip kaçtı taa ıraklara, kimi ilahi hediye bildi düştü peşime, aradı orada burada!

Bir yürekte alazım tutuştu mu tüm uzuvlarıyla bedenim meliki oldum. Çerağım düşen gönül mühürlendi, ciğerler yandı, akıl da fikir de emrime uydu... Zavallı âşık vesveselerle dövündü, vehimlerle değişti, sevdiği dışında hiçbir varlık onu mutlu edemedi, hiçbir vaatle tatmin olmadı. Derunu cehennem ateşlerinin fenasında yandı da yandı, nefesi daraldı, fikriyatı zayıfladı, hissiyatı bulandı, bütün vakti gölgelerin işgaline uğradı. Öyle idraki zor bir his, duçar oldu mu çıkışı müşkül bir iştim.

Kimilerine göre feleğin av için kullandığı bir ağdı varlığım. Seven ağıma tutuldu mu huzurdan ve yaşam sevincinden mahrum kalırdı. Fasih dili bağlardım; sahibi köle, efendiyi kul yapardım.

Kimi tabipler dedi ki aşk melankoliye benzer vesveseli bir hastalıktır! Sevda denen, yürekte yer bulmuş bir kara noktanın sevgiliye duyulan muhabbetle büyümesinden hâsıldır. Safra sevdaya karıştıkça düşünce zayıflar, âşık olmayacak şeyleri ümit etmeye, tamamlanmaz işleri temenni etmeye başlar. Hatta bu hâl deliliğe kadar varabilir. Kalpte var oldum mu tüm organlara tesir ederim. Bu gidişatın nihyeti kimi âşıkta ya keder ya da sevinçten sebep is kokulu son bir nefesle ölümdür.

Bazıları dedi ki Allah her bir ruhu küre şeklinde yaratmış sonra ikiye bölmüştür. Her bir yarıma yerleştirilen bedenler dünyada karşılaştı mı aşk zorunludur. Buna benzer kimileri de Bezm-i Elest'i âşıkların ilk yurdu bildiler. Orada Yaradan'a "Rabbimizsin" derken yan yana durup muhabbet edenlerin bu dünyada da birbirlerine muhabbet besleyeceklerine inandılar.

Tasavvuf erbabı bana meftun olanlardı. Bir dilberin gamzesinde, gül cemalinde, bir ceylanın güzel gözlerinde, bir dervişin hoş sohbetinde ararlardı beni. Maksatları beşeri aşktan geçip ilahiye varmaktı. Mevla'ya ulaşmada aşkın seciyeleriyle yolu kısaltmaktı. Öyle ya, âşık dünya nimetlerinin gerisine sırtını döndüğünden kârdıydı lakin aşkın hâllerine katlanmak da ancak gönüllülerin işiydi.

Bir bilge Eflatun gelip geçmişti ki yeryüzünden, hakkımda ettiği lakırdı pek lâtifti. Onun varlığımdan mahrum, zavallı, boş, tatsız hayatına dair bir itiraftı: "Aşkın ilahi bir delilik olduğu dışında, hakkında hiçbir bilgim yok. Aşk başıboş kişinin işidir."

Bağdatlı sufiler ise beni, şanı yüce Allah'ın insanları sınadığı bir imtihan bilirler. Âşık sevdiğine itaat edecek midir, öfkesine tahammül edip, onun hoşnutluğundan mutluluk duyacak mıdır? Onlara göre sevgilinin hâllerinden razılık Allah'a itaat hususunda aşikâr bir işarettir.

Sırrımı imtihan bilenlerin bir kısmı ise hâlimi kınadılar. Dedi-ler ki; "Aşk ziyandır... Erkek ve kadının âşık olmasının çok zararları bulunmaktadır. Hak'tan başkasına takılan kişi hakiki sevgiliden perdelidir... Aşk bütün saadet kapılarını kapatan bir felakettir.

Bunun için derhal tedbir almak, sanata, tefekküre, âlim kişilerle sohbeteye yönelip aşkın hikâyesinden ve hâllerinden uzaklaşmak gerekir.”

Hâlîm iradî miydi yoksa ızdırari mi pek tartışıldı. Varlığımı kişinin arzu ve isteğine bağlayanlar âşığın sevgilisini put bildiler de onu kınadılar.

Beni hastalık yahut delilik bilenler ise âşığın tarafını tuttular. “Hasta biri hastalığı sebebiyle ayıplanır mı?” dediler. Dediler ki; “Âşık gücü yetmeyen bir şeyden dolayı haksız yere ayıplanıyor. Âşıklar hâllerinden mazurdurlar. Zira aşk onları iradelerine hâkim olarak yönetir, musallat olur. Bir insan ancak gücünün yettiği işlerde kınanabilir, üzerine kaza ve kader icabı isabet eden işlerde değil. Âşk bir azaptır ki aklı başında olan hiç kimse bilerek azaba kendini atmaz.” Nitekim demiş ya âşık, “Eğer sevmek iradî olsaydı yemin ederim ki sevmemeyi murad ederdim.”

Aşk bir ilahi tuhfidir ey cahil âşık! Senin muradında mıdır aşka duçar olmak? Nice sufiler, gönlü pamuklar arar da bulamaz nime-timi, sen var bil kıymetimi...

Aşk neydim?

Acıydım, kederdim, aynı zamanda ilahi bir hediye-ydim. Susmak-tım, sermayesiz kalmaktım. Kavuşmaktı aşk, vuslattı ve sonrası her halükârda yanmaktı. Madde, cisim değil manaydı aşk. Gözle görülen değil, gönülle hissedilendi. Zühre dahi aşka kavuşmak için tırmanıyordu gök kubbeye. Hiçlikti, yokluktu varlıktı adı aşk. Söze en güzel manayı verip onu şiir yapandı aşk. Aşk ölümdü, can vermeydi, kurban olmaydı... Bir gizli hazineydi ve ancak Bir olanaydı aşk!

Yalnızca bir türlüydüm fakat görüntülerim binlerce türlüydü... Gönül ki Allah'ın eviydi, varlığımın her hâline itibar ederdi. Allah'tan neşet etmiştim ve mahlukatın yaratılış nedeniydim. Anlayacağımız; aşk imiş her ne var ise âlemde!

*Aşkın kudreti üzerine düşünüp nihayetsiz tesirine
bir kez daha hayran kaldım.
Lakin benim nazarımda aşk; ancak ateşine düştüğümüzde
sırrına bir nebze vakıf olabildiğimiz illetti...
Ziyandan başka bir şey değildi...*

1654

Hüsamettin Çelebi

Onca kadeh badenin sarhoşluğuyla kendinden geçen can dostum tabip Selim'i, düştüğü yerden meşakkatle kaldırıp yanı başımızdaki binek taşının üzerine oturttum.

Selim'in üstü başı erken bastıran bahar yağmurlarından sebep toz, çamur içinde kalmıştı. Gecenin zifiri karanlığında bir yandan hâlâdaşımın üzerini temizlemeye çalışırken bir yandan da onu teselli etmeye gayret ediyordum ya, Selim söylediklerimi duymuyordu sanki. Oturduğu taşın üzerinde ellerini yüzüne kapatmış, iki büküm hâlde ağlıyor, inliyordu.

“Dilparem, maralım, karım... Ne yaptılar sana? Şimdi nerelerdesin?”

Daha konuşacaktı belki ama sol yanağında hissettiği şiddetli acıyla dondu kaldı. Bir vakit yeniçerilerden bellediğim sert tokattım, neredeyse yeniden yere kapaklanmasına sebep olacaktı. Kardeşim bir anlık şaşkınlıktan sonra başını önüne eğdi, iç geçirmeye ve ardından yeniden ağlamaya başladı.

Kadim dostumun, yüzüne yediği tokattan ziyade içindeki aşk ıstı-rabıyla inlediğini bildiğimden içim burkuldu. Ah aşk! Gök kubbenin altındaki en sırlı söz... Bilindikçe, bilinmeyen desenleri ortaya

çıkan his... Türlü hâllerıyla izahı yapılamayan arzu... Ancak ateşine düştüğümüzde sırrına bir nebze vakıf olabildiğimiz illet...

Selim'i bu hâlde görmek artık o kadar gücüme gidiyordu ki ne yapmam gerektiğini bilemediğimden, belki zavallı hâline son verir ve kendine getirir umuduyla olabildiğince güçlü indirmiştim sillemi. Acıyla yanan avucumu ovalarken Selim'in yanına oturup kolumu omzuna attım.

Uzunca bir süre sessiz kaldık. Can dostumun biraz olsun kendine gelip gelmediğini anlamak maksadıyla sokağın başındaki kandilin solgun ışığında yüzünü görmek için eğildim. Hâlinden ne düşündüğü ne hissettiği belli olmadığından onu azad olduğu mekâna ve zamana döndürmek niyetiyle ince bıyıklarımı düzeltirken söyledim:

“Mektepten bu yana yareniz sizinle. Beraber yedik içtik, beraber aç kaldık, birlikte gezdik tozduk. Frenk diyarlarında, Kafkaslar'da, Halep'te maceralar yaşadık. Beraber güldük, beraber ağladık. İçim acıyor, kendine ettiği bu işkence artık yeter be yiğidim. Günler oldu bu hâldesin, aklını başına al. Afyondan, anasondan ellerin titremeye başladı, böyle cerrah mı olunur, mesleğinden de mahrum kalacaksın. Hâlini bir yoluna sok artık, kadere inanmaz mısın sen?”

Selim başını umutsuzca iki yana salladı, kanlı gözyaşlarını silerken hicran içerisinde ağlamaya devam etti.

“Anlamıyorsun birader, nasıl ıstırap çektiğimi anlamıyorsun. Sen aşk derdine düşmedin hiç. Ben sevdiğimden ve izdivacımızın meyvesi oğlumdan oldum, neredeler bilmiyorum. Hangi kötü eller onları benden aldı, hâlleri iyi midir, vaziyetleri nicedir?”

Selim ekseriye konuşkan biri olmasa da günler süren suskunluğunun ardından bu gece iyiden iyiye derdini dillendirmişti. Öylece susup tek laf etmeyen dostumun, yüreğindeki kederi böyle aşıkârane dillendirmesine hem şaşırıyor hem de memnuniyet duyuyordum. Zira ıstırabını söze dökerek paylaşıyor böylece kederini bir nebze olsun azaltıyordu.

Kadim dostumun sızısını yüreğimin derinlerinde hissediyordum fakat ‘Madem bu kadar sevdalıydın, zavallı kızdan muhabbetini niçin esirgedin?’ diye düşünmeden de edemedim.

Karısı ortadan kaybolana kadar kimse Selim’in zevcesini bu kadar sevdiğini tahmin edemezdi. Kimselere, hatta deliler gibi sevdiği karısına bile belli etmeden, sırlar içinde yaşıyordu sevdasını. Ama genç kadın ve oğlu garip bir şekilde, ansızın ortadan kaybolunca aşkın acısını ve sevgiliyi bilinmezlikte kaybetmenin ıstırabını tek başına yaşamaya tahammülü kalmamıştı.

Yatsı ezanından seher vaktine kadar Galata meyhanelerinde içmiştik ve Selim’in dili, afyonla karışan badenin tesiriyle, kadehler birbirini takip ettikçe çözülmüştü. Daha önce tanıklık etmediğimden arkadaşımın böyle derbeder bir hâle düşeceğini tasavvur edemiyordum. Onca senedir tanıyıp bildiğim tabip Selim, hislerini derununda sessiz sakın, kendince yaşayan; hâlini ancak keskin bakışları ya da ani çıkışlarıyla, kavgayla sonuçlanan sinir nöbetleriyle belli eden bir adamdı. Şimdi ise Sultanımız Mehmet’e Hindistan’dan gönderilen papağanlar gibi aynı kelimeleri söyleyip söyleyip ağlıyordu.

Ben de bir hayli içmiştim, karmakarışık fikirlerime çeki düzen vermeye gayret ederken dostumun sırtını sıvazladım.

“Dur bakalım, Hilâl-i Mahsusa’dan nasıl bir haber gelecek. Metin ol, Itır’ı da oğlunu da bulacağız.”

Selim oğul lafını duyunca başını kaldırıp kara geceyi gölgeleyen kül rengi bulutların perdelediği yıldızsız gökyüzüne baktı. Sonra başındaki külahı alıp hasretle sıktı.

“Oğlum... Oğlum benim... Neredesiniz bilmiyorum, nerelerdesiniz?”

Ardından vücudunu saran sarhoşluğun etkisiyle sallanarak ayağa kalktı ve zorlukla birkaç adım attı.

“Yoksa Hüsam, Itır beni bırakıp gitti mi? Oğlum da alıp gitti zahir... Zaten beni hiç sevmedi, sevedemedi. Neden sevsin ki, ben dahi kendimi sevmiyorum, zalim bir insanım ben. Hem de bir zavallıyım.”

Son sözleri içimdeki vesveselere hitap etse de kendisine haksızlık etmesi zoruma gitti:

“Ne diyorsun dostum! İtır hangi sebepten çekip gitsin? Allah korusun ya, olsa olsa kötü bir hâl geldi başına. Bulacağız, dertlenme... Sizi bu hâle düşürenler bizzat tomruk ağasının ellerinden çekecek cezalarını, yemin veriyorum sana. İtır beni terk etti diyor-sun, malâyani mi oldun, hayal mi görüyorsun? Sen ünlü, mahir bir hekimsin. Ne güç vazifeleri yerine getirdin, mühim işler başardın. Galatalı Rum tabiplerden bile usta bir cerrahsın. Sarayın övgüsüne, iltifatına mazhar olmuş, savaşlarda nice yeniçeri kurtarmış, fakirlerin yoksulların dayanağı, hayır duaları almış bir adamsın.”

Kederinden omuzları düşmüş, teselli bulmak maksadıyla söylediklerime kulak kesilmiş, ayakta zor duran Selim’e bakıp fısıldar gibi ekledim:

“Kendine hiç bakmaz mısın sen? Yakışıklı, yağız bir delikanlısın, hangi kadın senden hoşlanmaz, senin mahremi olmak istemez? Hatırlamaz mısın Çerkez kızlarının peşimizde koştuğu günleri, akçe almadan bizimle sabahlamak isteyen fettanları...”

Hatıralar zihnimde canlanınca, irademe hâkim olan badenin tesiriyle münasebetsiz, çapkın bir gülümseme yerleşti yüzüme. Lakin arkadaşımın inlemesini işitince sığındığım hayallerimden sıyrılıp çıkmak mecburiyetinde kaldım.

Güçlkle yürüyen Selim’in yanına vardım, koluna girip dayanağı oldum. İki dost, cübbelerimizin etekleri sokağın çamuruyla kirle-nirken, birbirimize yaslanmış hâlde ağır adımlarla yürümeye koyul-duk. Tıpkı ezelden olageldiği gibi...

Selim adım atmakta ve gözlerini açık tutmakta zorlanıyordu. İradesine güçlkle hâkim olmasına rağmen gömleğinin iç cebin-deki parşömeni el yordamıyla çıkarıp görebilmek için iyice göz-lerine yaklaştırdı. Parşömen üzerindeki minyatür kadın silüetine bakarken fısıldadı:

“İtırım... Rum diyarından koparıp getirdiğim nazlı gülüm. Affet beni, hepsi benim kabahatim, benim suçum. Senelerce bir hoş kelamı

esirgedim senden, çok gördüm. Zıyan ettim seni. Oysa sen gençliğini bana adadın. Başka çaren var mıydı ki? Savaş ganimetim, kölem-din benim, istediğimi yapardım sana değil mi? Seninle evlenmeyi bile lütuf saydım.”

Kolunu kolumdan kurtarıp bir hatip gibi iki yana açtı, sonra başını gökyüzüne kaldırıp haykırdı:

“Ama öyle sevdim ki seni... Yemin olsun tüm inandıklarım üzerine, yavrumuzun, oğlumuzun üzerine yemin olsun, mecnunlar gibi sevdim seni. Bari teselli olsun diye oğlumun bıraksaydın bana. Onun teninin beyazlığında, gözlerinin elâsında seni görseydim.”

Yeniden bana yaslandığında çamurlu yolda bata çıka yürümeye devam ettik. Yol boyunca aşkın kudreti üzerine düşünüp nihayetsiz tesirine bir kez daha hayran kaldım. ‘Aşk imiş her ne var alemde!’ tevâtürüne dair tefekküre daldım. Lakin benim nazarımda aşk ziyandan başka bir şey değildi. Erkek ve kadının âşık olmasının çok zararları bulunmaktaydı. Aşk, bütün saadet kapılarını kapatan bir felaketti. Nadir mesut vakitlerden öte aşkın vaadi azap, elem ve ıstıraptan başka neydi ki!

Ben böyle tasavvurlar içindeyken Selim, zifiri karanlıkta görebileceğim gibi hâlâ elindeki nakışa bakıp iç çekiyordu.

Sahaflar çarşısında bir nakkaşa yaptırmıştı İtir’in resmini. İlk bakışta minyatür gibi görünen ama Batılıların resmi gibi de muhabtabına benzeyen bir yüzdü parşömendeki. Selim resme baktığında İtir’i andırmasını bilhassa istemişti nakkaştan. Nakkaş görsün diye de bir gün İtir’i koluna takıp sahaflar çarşısına getirmiş, kız nadide el yazmalarına ve varaklardaki bezemelere hayran hayran bakıp, ceylan derisi, kakmalı ciltlere incitmekten korkar gibi hassasiyetle dokunurken, adam sergenin altında hızlıca bir taslak çizivermişti. Bir hafta sonra aynı sergiden nihaî hâlini çıkarıp tabip Selim’e uzatmıştı.

O günden sonra nakışa her bakışında, ilk gördüğü anın hazzını almıştı Selim. Nereden bilebilirdi artık bu nakışa bakmanın ıstırap vereceğini. Ama bu parşömen de olmasa ne yapardı? Biliyordu ki İtir’a tekrar kavuşamazsa, ne kadar severe sevsin zaman geç-

tikçe güzelinin hayalindeki yüzü değişecek ve bir süre sonra o bil-lur yüzün çizgilerini unutacaktı. İnsanoğlu neyi unutmuyordu ki? En bedbaht anları da en mesut hatıraları da zaman, muhayyileden kazıyıp siliyordu.

Selim, meşk edildiği ilk günden beri göğsünde, gömleğinin iç cebinde itinayla sakladığı parşömeni yerine koydu.

Sabah ezanları okunmaya başladığında iki arkadaş evimize giden yolda, birbirimize yaslanmış hâlde, gölgeler şehri Pera Mezarlığı'nın yanından geçiyorduk. Meyhaneler birbiri ardına kilit kırıyor olsa da içki yasağı hâlâ hükmünü sürdürdüğünden tedirgindim. Gören nefer olur da nezarete alınırsak diye endişe ediyordum.

Yarı yürüyerek yarı yuvarlanarak Haliç'e kadar indik ve bulduğumuz ilk sandalla karşıya geçtik. Günün ilk şavkı masal şehri aydınlatmaya başlarken, kızılın renklerine bürünen sulardan avuç avuç alıp yüzüme çarptım. Neredeyse ayılmıştım.

Kayıkçının emeğine karşılık akçeleri nasırlı avucuna sayıp yeniden taş sokakları adımlamaya koyulduk. Bendeniz hamuşluğun tarif-siz hayalleri içindeyken, tabip Selim yedi tepeden okunan ezanları şefaatchi yaparak, bedenini dolaşan sarhoşluğa rağmen uyanık duran yüreğiyle içten içe yakarıyordu. O vakit, gece boyu Rabbî'nin yasağını çiğnemiş olmanın mahcubiyetini hissetti, duasının kabul olma-yacağından korktu ve vazgeçti.

Şafak Üsküdar tepeleri üzerinden doğmaya başladığında düşünüyordum; bir ihtimal kalpten kalbe yol varsa Itır, tabibin bu zavallı hâlden haberdar olur muydu? Derunumda saklı tuttuğum ihtimal-ler, vesveseler halaya durmuş zihnimi bulandırıyorlardı. İradesiyle çekip gittiyse pişman olup bir an evvel dönse diye iç çekiyordum. Zira Selim'i bunca senelik hâldaşlığında hiç böyle görmemiştim.

O sıra sahilde sıralanmış konaklardan birinin, diğer hanelere naza-ran ziyadesiyle aydınlatılmış olması dikkatimi çekti. Bir ihtimal bu konağın soylusu ilim erbabı bir zattı; belki de gece boyu biz içerken o ilim tedris etmişti. Biz geceyi boşa tüketirken, o hanesine kâr kay-detmişti. Cumbanın altından geçerken perdenin ardında neredeyse

diz dize oturmuş iki gölgeyi fark ettim. Silüetlerinin ahvalinden bu iki adamdan birinin diğerini teselli etmeye çalıştığına kani oldum, bu sebepten merakım daha da arttı. Selim'in yanı sıra yürürken sık sık arkama dönerek o haneye bakıp durdum. Kim bilir bunların derdi, meşakkatleri neydi?

Elest Bezmi'nde Mevla'nın "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sualine, "Rabbimizsin" diye cevap verirken niçin "Belâ" demiştik ki! O tarihten beri yeryüzünde imtihanımız hep belâydı işte!

Dinle Rüyanın Gizeminden

Yaradan Allah, âdemoğlu dünyalığını ve ahretliğini kazanmaya gayret etsin diye gündüzü, istirahat etsin diye geceyi var etmişti. Elbet gündüz de dinlenmek mübahtı lakin gece olmasa, hırsın kolayca ruhunda beşik bulduğu âdemoğlu ihtimal günün tümünü menfaatine vakfedip nefesine eziyeti vacip bilecekti. Onların daim edemediği, edemeyeceği intizamı temin etmek için de gece lüzumluymdu belki! Kim bilir; ancak ve ancak ezeli, ebedi ve gaybı bilen Rahman!

Âdemoğlu kimi zaman yoruldu, kimi zaman da hakikatten kaçmak istedi de attı kendini varlığımın şartı olan uykunun kollarına. Fikriyatı ve hissiyatı bilinmezliğin derinlerine yol alırken bedeni ölü hâline benzedi. Muhayyilesi böylesine bulanmışken sahne sırası benimdi, yani rüyanın... Varlığım ruhuna muhatap olunca göz kapakları belli belirsiz titremeye durdu. Artık gözleri kapalıyken görüyor, bedeni sabitken gezebiliyordu, hem de sınır tanımadan... Vesilemler zaman ve mekândan azattı artık.

Uykuda görebilmek sırrı, idrak edebilenler için bir mucizeydi ya, görmek lafzından lüगत edinip “rüya” dediler bana.

Hakikat şuydu ki uykunun tesirine girdiler mi tüm perdeler açılıyor, duvarlar yıkılıyor, sınırlar hükmünü yitiriyordu. Fikirlerinin ve hislerinin gerisindeki hasretleri, öteledikleri kanaatleri ve hatta ken-

dilerine dahi itiraf edemedikleri arzuları benim varlığında serbest kalıp dile geliyordu. Kimi zaman doğrudan, kimi zaman sembollerle âdemin ve evrenin sırları iradenin esaretinden çıkıp ifşa olunuyordu.

Yalnızca bir hayal gibi de olsa fakir, sayemde zengin olmanın tadına vardı. Birbirine hasret sevgililer hakiki olmasa da bir vakitliğine vuslata erdiler, teselli buldular. İmkânı olmadığı hâlde âdem, kuş kanadını çırparcasına kısacık bir anda dünyayı seksen kez devran etti.

Türlü türlü varlık buldum âdemin muhayyilesinde. Bazen günlük koşturmacasının hissiyatına tesirinden hâsıl, benim varlığında can buldu hadiselerin devamı. Uykusunda umut etti, karabasanlarla korktu ya da isteyip de yaşayamadıklarını tecrübe etti. Kimilerinin hissi güçlüydü de tezahürümde konuştuğu, senelerdir görmediği adamı ertesi gün bedenen görüverdi, acı çektiğini temaşa ettiği kişinin hakikatte de acı çektiğini öğrendi. Pek azı bu kıymetli seciyesini değerlendirebildi. Kimi hâlimde ise Yaradan'ın lütfu daha derindi; okumasını bilene atıye dair semboller ihtiva ederdi. Bu hâllerimin bazıısı sanatkâra ilham, mucide işaret oldu, gönül erenlerine ise yol gösterdi.

Böyleydi işte! Kimi zaman ilahi bir tuhfeydim, kimi zaman âdemoğlunun günlük meşgalesinde aşıkâr olan benliğinden daha ziyade bilgeliğe sahip iç dünyasına köprü. Ona derununun bilinmezliklerinden gönderilen havadis hükmündeki mektuplardım.

Varlığıma ufacık kıymet dahi vermeyenler olduğu gibi ekserisi hikmetimden etkilendi, hatta hayatlarına bana göre yön verenler oldu. Nihayet yeryüzünün en kudretli gücü olan bilgiyi elde etmede bir yol olduğum anlaşılınca ehemmiyetim arttı. Avamından Sultanına itibar gördüm. Yeri geldi âdemoğlunun en mühim kararlarına rehberlik ettim, izdivaçtan sefer vaktine, cenk kararından tayin olunan vazifenin kararına işaretime başvuruldu.

Zahirde seciyelerimden insanoğlu pek bir ürkmüştü. Evvela beni Yaradan'ın bir hediyesi yahut cezası bildiler. Daha sonra kâhinler peyda oldu da sırlarımı izah etmeye gayret ettiler. Babil'in kâhinleriydi

tevilde ün salanlar, ardından yıldızları okuyan Kaldeliler. Mısırlılar, Yunanlılar ve Araplar varlığını ilim bilip tedris ettiler, ciltlerle kitap yazdılar. Vakti geldi hakiki ilimden nasıpdar oldular da nihayetinde kimi sembollerimi hakkıyla okumayı bellediler.

Kimini varlığımla tedris ettim, kimine ilham oldum, kimine yol gösterdim, kimine kehanetlerde bulundum, kimine ise geçmişten geleceğe bağ oldum. Bazısı varlığımda temaşa ettiğiyle eğlendi, haz duydu, bazısı hikmetime kafa yordu, bazısı gayba vakıf oldu.

Ya Esmehan Kaya Sultan'la, Melek Ahmet Paşa'nın derununa tezahür ettiğim hâlîm neciydi? Safsata mı, kuruntu mu, vesvese mi yoksa hakikat mi?

Cihanşümül Osmanlı Devleti'nin celalli hünkârı IV. Murat Han'ın nazenin kızı Esmehan Kaya Sultan, az evvel tesirimdeydi. Bursa işi ipek tüllerle çevrili yatağında, binbir hasretliğin ıstırabıyla melekler gibi masum uykuya dalmışken 'Kün feyekun' emrini solum ve efsun olup dilberin derununda can buldum.

Ah ruhu güzel, endamı güzel Kaya Sultan... Odasına vardığımda başucunda durup bir vakit güzelliğini temaşa ettim. Atlaslar arasında, özenip bezenip yaratılmış endamı hoş bir zarif dilber. Kömür karası saçları yastıklar üzerine dağılmış, yüzünde ruhunun naifliğini ele veren ince bir tebessüm. Yatağını Hayy bin Yakzan'ın el yazmasıyla paylaşmış; İbn-i Tufeyl'in kitabı narin parmaklarının arasında kalakalmış.

Ben vazifeme başlayınca uhreviyata dair sırrım mı hissiyatına meşakkat vermişti de pak alnında billur damlacıklar belirmişti bilmem. Hakikatte varlığımda ilk tezahür eden hâllere şahit olmaktan mesut olmuştu. Zira hiç görmediği fakat büyük validesi Mahpeyker Kösem Sultan ve halazadeleri hanım sultanlardan dinledikleriyle tanıyıp pek sevdiği dedesi Sultan Ahmet'i temaşa ediyordu. Dedesi, Kaya Sultan'ı elinden tutmuş cennet bahçelerinde gezdiriyordu ki, şu fani dünyada ömür tüketirken pek az kişi cennetin hakiki yüzüyle müşerref kılınır. Kaya Sultan ruhuyla, mübarek dedesinin refakatinde cenneti hayranlıkla izlerken bedeninin mekân bulduğu yata-

ğında sağ tarafından soluna döndü. O sıra yastıklara dağılmış saçının zülflerinden hâsıl olan yasemen ıtıru derununa tesir etti de cennet çiçeklerinden birini koklarken yasemene benzetti. Tam çiçeği güzel yüzünden uzaklaştırırken yanlarında dedesinin kardeşi Mustafa Han beliriverdi. Sanki bulutların arasında gibi bulundukları mekân bulanıklaştı, gölgelerle hayallendi. Kaya Sultan'ın yeryüzündeki bedeni bahar gecesi olmasına karşın, kışı yaşarmış gibi titremeye durdu. O vakit yanında bir âdem olsa simasındaki derin tebessümün de yerini hüznünlü bir ifadeye bırakmış olduğunu göürdü. Nitekim devamında alnındaki billur damlalar göğsünde ve zarif boynunda da hâsıl oluverdi de içini sarsan korkunun heyecanı ile aniden uyanıp yatağında doğruldu Kaya Sultan.

Evvela nerede olduğunu anlamaya gayret etti. Yatağında olduğunu idrak edince de belki cennetten ve ecdadından ayrıldığına belki de hâlîme dair muhayyilesinde beliren ilk tabire kederlenip ellerini yüzüne kapadı. Dizlerini göğsüne çekmiş sarsılıyordu ki ince, zarif parmakları arasından süzölen inci tanelerinden ağladığını anladım. Sevinç, neşve, hüznü, ıstırap, endişe ve korkuydu vaat ettiğim. İşte dilberim bu hislerin sarmalında, heyecanın derin tesirinde ne edeceğine bilememişti. Ah Sultanım, zihninde tezahür ettiğimle oyalanıp üzölme, asıl Mevla'nın sana sırları ifşa etmesinin lütfuna sevin, maksadı düşün de şükredenlerden ol.

Ruhu ve bedeni, geçici fakat alışıık olduğu yurdu dünyaya alışınca Kaya Sultan mütemadiyen iç çekerek yanaklarından göğsüne süzölen gözyaşlarını sildi. Yatağından doğrulup pencereye varırken bakışlarının menekşe renginden şalını omuzlarına aldı. Haliç'in kara örtölere bürünmüş, yakamozlarla pırıltılı güzelliğine nazar edip tefekküre daldı.

Bir müddet sonra pencerenin önünden ayrılırken şöyle mırıldanıyordu Kaya Sultan:

“Şu sürdüğümüz sınırlı ömür de hakikatte bir rüya değil mi? Ölüm ise bir uyanış. Ancak ölümden sonradır gerçek hayat...”

Gayba, atiye işaret olduğumu idrak etse de Kaya Sultan kadere hakkıyla iman etmişti. Tezahürümle ne dediğimi biliyordu ya, Halil İbrahim Peygamber gibi Yaradan'dan gelene de razıydı. Yaşayacaklarına dair sabır kalkanını siper ederek, itiraza mahal bırakmadan kabul libasını giymeye hazırlanıyordu. Bu hâl ancak fikri ve hissiyle ruhunun temizliğini koruyanlar için mümkündü.

Esmehan Kaya Sultan uykusunda malum olduğu hâllerimi anlatıp anlatmamakta kararsız kalsa da nihayet yükümü tek başına taşıyamayıp hayat yoldaşı Melek Ahmet Paşa'ya dillendirince, Paşa da ifşa ettiklerimin sırrıyla birçok âdemoğlu gibi hikmetimden ürktü. Zira zevcesinin akıbetine dair işaretlerim müsbet değildi.

Onun bu hâlini kınamalı mıyım; zinhar! O zevcesine tutkundu, şefkatle, fedakârlıkla, aşkla meftundu. Aşığı ayıplamak kimin haddine!